

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาของปัญหา

นับเป็นเวลากว่า 20 ปีมาแล้วที่อาชีพบรรณารักษ์ในประเทศไทยได้วิวัฒนาการไปอย่างมากมาย ทั้งนี้สืบเนื่องมาจากการศึกษาวิชาการจัดห้องสมุดซึ่งจัดขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2494 ณ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยความร่วมมือของมูลนิธิฟุลไบรท์ เป็นการสอนวิชาห้องสมุดในลักษณะของการศึกษาภาคพิเศษในตอนเย็น¹ ซึ่งมีผู้สนใจสมัครเข้าศึกษาเป็นจำนวนมาก

การสอนวิชาจัดห้องสมุดได้ก่อให้เกิดความตื่นตัวในเรื่องห้องสมุด ผู้ที่มาเรียนวิชานี้ ต่างก็ตระหนักว่า ห้องสมุดมิใช่เพียงหนังสือ แต่เป็นที่รวมสรรพวิชาการ ความรู้ ซึ่งต้องจัดเพื่อให้ความสะดวกแก่ผู้ใช้ห้องสมุด ห้องสมุดที่ดีจะต้องมีหลักการเลือกหนังสือ มีการวิเคราะห์จัดหมู่ทำบัตรรายการ มีการบริการอย่างกว้างขวางแก่ผู้อ่าน บรรณารักษ์จะต้องมีความรู้เกี่ยวกับหนังสืออย่างแท้จริง ที่จะสามารถช่วยผู้อ่าน ดังนั้นเมื่อจบการศึกษาต่างก็กลับไปปรับปรุงกิจการห้องสมุดของตนทันทีที่จะทำ ได้ นับว่าเป็นการเริ่มแรกของกิจการห้องสมุดแผนใหม่ในประเทศไทย ท่านผู้ใหญ่ ในวงราชการหลายท่านเริ่มตระหนักถึงคุณค่าของห้องสมุด และส่งเสริมสนับสนุน

ศูนย์วิทยุทรัพยากร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹สุทธิลักษณ์ อ่ำพินวงศ์, "20 ปีของแผนกวิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2498 - 2518," ใน บรรณารักษ์ 20 (พระนคร : แผนกวิชา บรรณารักษศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2518), หน้า 1.

ให้บรรณารักษ์ได้ไปศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์เพิ่มเติม ณ ต่างประเทศ ส่งเสริมการปรับปรุงห้องสมุดโดยขยายเนื้อที่ สร้างตู้หนังสือเพิ่มเติม บางแห่งก็จัดสร้างอาคารใหม่สำหรับใช้เป็นห้องสมุด¹

ต่อมาผู้ที่สำเร็จการศึกษาวิชาห้องสมุดกลุ่มหนึ่ง ร่วมกันก่อตั้ง "ชมรมบรรณารักษ์"² ขึ้น ชมรมนี้ได้ขยายตัวเป็นสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย โดยจดทะเบียนเป็นทางการในปี พ.ศ. 2497³ นับเป็นสมาคมทางวิชาชีพบรรณารักษ์ และเป็นกำลังสำคัญในการส่งเสริมกิจการต่าง ๆ ของบรรณารักษ์ ส่งเสริมฐานะของบรรณารักษ์และเจ้าหน้าที่ห้องสมุดให้ก้าวหน้าทัดเทียมกับอาชีพอื่น ๆ เช่น อาชีพแพทย์ หนายความ ครู สถาปนิก วิศวกร เป็นต้น โดยถือว่าบุคคลที่จะเป็นบรรณารักษ์หรือประกอบอาชีพทางห้องสมุด จะต้องเป็นผู้ที่ได้รับการศึกษาอบรม และเรียนรู้วิชาบรรณารักษศาสตร์อย่างมีหลักการทั้งทางภาคทฤษฎี และภาคปฏิบัติ

ความต้องการบรรณารักษ์ที่มีความรู้ในวิชาการจัดห้องสมุดมีมากขึ้น ทำให้การศึกษาระดับปริญญาตรีทางด้านนี้ขึ้นเป็นลำดับได้มีการเปิดสอนในระดับอนุปริญญา โดยแผนกวิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ เมื่อปี พ.ศ. 2498 มีหลักสูตร 1 ปี การศึกษาและได้ขยายการศึกษาระดับปริญญาตรี เพิ่มขึ้นในปีการ

¹ สุทธิลักษณ์ อ่ำพันวงค์, "ดอกเตอร์ สเปญญีริ เริ่มวางรากฐานกิจการห้องสมุด
แดนใหม่ในประเทศไทย," ห้องสมุด 1 (ตุลาคม - ธันวาคม 2500) : 48 - 99.

² สุทธิลักษณ์ อ่ำพันวงค์, "วิวัฒนาการห้องสมุด และบรรณารักษศาสตร์ใน
ประเทศไทย," (พระนคร : แผนกวิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ
มหาวิทยาลัย 2510), หน้า 19.

³ แม้นมาส ชาลิต, คู่มือบรรณารักษศาสตร์. (พระนคร : เกษมบรรณกิจ,
2511), หน้า 130.

ศึกษา 2500 ในปีการศึกษา 2507 ได้เปิดสอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ระดับปริญญาโท และในปีการศึกษา 2511 ได้ยกระดับการสอนชั้นอนุปริญญาขึ้นเป็นระดับประกาศนียบัตรชั้นสูง ปัจจุบันการสอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยมีเพียงสองระดับคือ ระดับปริญญาโท และระดับปริญญาตรี ต่อมาสถาบันอุดมศึกษาหลายแห่งซึ่งได้แก่ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยรามคำแหง และมหาวิทยาลัยขอนแก่น ต่างก็เปิดสอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ ในระดับปริญญาตรีขึ้น ส่วนมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร¹ เปิดสอนในระดับประกาศนียบัตรชั้นสูง และระดับปริญญาโท เพื่อผลิตบรรณารักษ์ให้พอกับความต้องการ ทั้งนี้สืบเนื่องมาจากในหน่วยงานแทบทุกหน่วยงาน ไม่ว่าจะเป็นกระทรวง ทบวง กรม กอง รัฐวิสาหกิจ องค์การธุรกิจ ธนาคาร และองค์การต่างประเทศ ต่างก็มีห้องสมุด จึงจำเป็นที่จะต้อง มีบรรณารักษ์หรือเจ้าหน้าที่ห้องสมุดเป็นผู้ดำเนินงาน

แต่อย่างไรก็ดี การผลิตบรรณารักษ์ของสถาบันการศึกษาเหล่านี้ก็ยังไม่พอเพียง กับความต้องการของหน่วยงานต่าง ๆ อีกทั้งบางหน่วยยังขาดงบประมาณที่จะจ้างบรรณารักษ์ที่มีคุณวุฒิในระดับปริญญาได้ จึงต้องไขว่คว้าหาคนที่ทำงานอยู่ในหน้าที่อื่น ๆ มาทำหน้าที่ดูแลห้องสมุดอีกด้วย ทำให้ลักษณะการดำเนินงานห้องสมุดในหน่วยงานเหล่านี้ไม่ถูกต้องตามหลักวิชา และไม่มีประสิทธิภาพ

สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยตระหนักถึงปัญหาในเรื่องการขาดแคลนผู้ที่มีคุณวุฒิทางบรรณารักษศาสตร์มาปฏิบัติงานห้องสมุด จึงได้จัดให้มีการอบรมวิชาบรรณารักษศาสตร์สำหรับผู้ทำงานห้องสมุดประเภทต่าง ๆ ขึ้น ทั้งทางภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ โดยเริ่ม

¹วิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร เดิม.

เปิดการอบรมตั้งแต่ ปี 2499¹ เป็นต้นมา วัตถุประสงค์เพื่อผลิตเจ้าหน้าที่ประจำห้องสมุด ให้สามารถดำเนินงานห้องสมุดอย่างมีระบบและเป็นไปตามหลักวิชาการอย่างมีประสิทธิภาพ

การอบรมในแต่ละปีของสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย ภายใต้ความรับผิดชอบของแผนกเผยแพร่วิชาการช่วยให้เจ้าหน้าที่ห้องสมุดเป็นจำนวนมาก สามารถนำความรู้ไปปฏิบัติงานในห้องสมุดได้ตามความมุ่งหมายของสมาคมฯ แม้จะมีจำนวนหนึ่งที่เปลี่ยนไปประกอบอาชีพอื่น ๆ บางก็ตาม ผู้วิจัยยังสังเกตเห็นถึงความสำคัญของการจัดการอบรมของสมาคมฯ อยู่ โดยเฉพาะการจัดอบรมบรรณารักษ์ห้องสมุดเฉพาะ จึงได้มีความสนใจที่จะทำการวิจัยเพื่อประเมินผลการอบรมบรรณารักษ์ห้องสมุดเฉพาะ ซึ่งยังไม่เคยมีใครทำมาก่อน ถึงแม้ทางสมาคมฯ จะได้ทำแบบสอบถามเพื่อประเมินผลความคิดเห็นของผู้เข้าอบรมในบางปี เพื่อพิจารณาหาทางปรับปรุงการจัดการอบรมให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นก็ตาม แต่ก็ยังมิได้มีการศึกษาวิจัยเพื่อการประเมินผล หรือติดตามผลการอบรมภายหลังที่ผู้รับการอบรมกลับไปปฏิบัติงานตามปกติแล้วว่า ผู้ผ่านการอบรมสามารถนำวิชาการที่ได้รับจากการอบรมไปใช้ได้มากน้อยเพียงใด มีความคิดเห็นอย่างไร เกี่ยวกับการดำเนินงานฝึกอบรมของสมาคมฯ การกำหนดหลักสูตร และวิธีการอบรม การเลือกวิทยากร ตลอดจนความคิดเห็นต่องานห้องสมุดของผู้ผ่านการอบรม แม้ผู้ผ่านการอบรมนั้นจะมีกลับไปปฏิบัติงานห้องสมุดก็ตาม

ฉะนั้น ผู้วิจัยมีความเห็นว่าการศึกษาวิจัยครั้งนี้ อาจจะเป็นประโยชน์และสามารถใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงการจัดดำเนินงานการอบรมห้องสมุดเฉพาะ โดยเฉพาะ

¹ ลมูล รัตตากร, "การสอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ การอบรมครูบรรณารักษ์ และการปรับปรุงหลักสูตรวิชาบรรณารักษศาสตร์," ห้องสมุด 16 (พฤษภาคม - มิถุนายน 2515) : 268.

เรื่องหลักสูตร และวิธีการสอนของวิทยากรให้ที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ช่วยลดความสูญเสีย
 เปล่าของการลงทุนในการจัดอบรม โดยไม่ได้มีการติดตามผลว่ามีผู้ผ่านการอบรม ไป
 ทำงานได้ผลสมตามความมุ่งหมายหรือไม่ ผู้วิจัยตั้งความหวังไว้ว่าการศึกษาและประเมิน
 ผลครั้งนี้จะทำให้ได้ข้อเสนอแนะอันจะเป็นแนวทางการปรับปรุงการอบรม ช่วยให้การ
 ดำเนินงานของสมาคมฯ บรรลุเป้าหมายตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ได้อย่างสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยในด้านการประเมินผลหลักสูตรการอบรมวิชาบรรณารักษศาสตร์
 และติดตามผลการอบรมวิชาบรรณารักษศาสตร์ เกี่ยวกับความคิดเห็นต่อเนื้อหาต่าง ๆ
 ของหลักสูตร และข้อเสนอแนะต่อการดำเนินการอบรม สํารวจการทำงานของผู้สำเร็จ
 การศึกษาอบรม การนำวิชาความรู้ที่ได้รับไปใช้ประโยชน์ ตลอดจนปัญหาและอุปสรรค
 ต่าง ๆ ในการทำงานนั้นมีอยู่บ้างไม่มากนัก

ในด้านการประเมินผลเกี่ยวกับหลักสูตรทางการศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์
 มีงานวิจัยเกี่ยวกับการประเมินผลหลักสูตรอยู่ดังนี้คือ ในปี พ.ศ. 2516 นันทา วิฑูรย์ศักดิ์
 ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการศึกษาและประเมินผลหลักสูตร วิชาบรรณารักษศาสตร์ระดับ
 ป.ก.ศ. ชั้นสูง พ.ศ. 2510 (วิชาโท) ในวิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา เพื่อศึกษา
 ถึงความเหมาะสม ความมุ่งหมาย เนื้อหา และเวลาที่กำหนดไว้ในหลักสูตร ตลอดจน
 ปัญหาต่าง ๆ ในการเรียนการสอน กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยคือ ผู้สอน และนักศึกษาที่
 เรียนวิชาบรรณารักษศาสตร์ (วิชาโท) ของปีการศึกษา 2515 ในวิทยาลัยครูบ้าน
 สมเด็จเจ้าพระยา จำนวนวิทยากรผู้อบรม 6 คน จำนวนนักศึกษา 13 คน โดยใช้แบบ
 สอบถามความความเห็น แล้ววิเคราะห์ความเห็นเฉลี่ย

ผลปรากฏว่า ความมุ่งหมายทั่วไปของการศึกษาเหมาะสมดีแล้ว เนื้อหาสอดคล้อง
 กับความมุ่งหมายของหลักสูตร แต่เนื้อหาไม่สมดุลกัน เพราะความซ้ำซาก และควรเพิ่ม
 เวลาที่ใช้ในการเรียนการสอนมากขึ้น เพื่อให้สมดุลกับความสำคัญ และความมาดน้อย

ของเนื้อหา¹

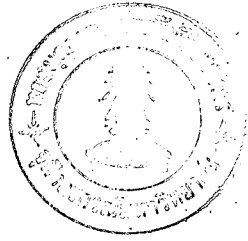
ในปีเดียวกันนี้ บุญศรี ไพรัตน์ ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการประเมินหลักสูตรวิชาการใช้ทองสมุก ในระดับปริญญาตรี วิทยาลัยวิชาการศึกษา จุดประสงค์เพื่อศึกษาถึงความเหมาะสมของหลักสูตรวิชาการใช้ทองสมุกในด้านความมุ่งหมาย เนื้อหา เวลาที่กำหนดไว้ในหลักสูตรการสอน การใช้อุปกรณ์การสอนและการประเมินผล ตลอดจนปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นในการเรียนการสอนของวิทยาลัยวิชาการศึกษา 8 แห่ง เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงหลักสูตร กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ อาจารย์ที่สอนวิชาการใช้ทองสมุก 24 คน และนิสิตนักศึกษาที่เคยเรียนวิชาการใช้ทองสมุก 225 คน

จากการวิจัยพบว่า อาจารย์และนิสิตนักศึกษามีความเห็นตรงกันว่า ความมุ่งหมายและเนื้อหาของหลักสูตรเหมาะสมดีแล้ว ส่วนเวลาที่สอนในหลักสูตรน้อยไป ควรเพิ่มเวลาให้มากขึ้น ในด้านการสอนและการใช้อุปกรณ์การสอนนั้น วิธีที่ใ้มากที่สุดคือ การบรรยาย อุปกรณ์การสอนที่ใ้กันมากคือ ตัวอย่างของจริง อาจารย์และนิสิตมีความเห็นว่าการใช้อุปกรณ์การสอนทำให้บทเรียนน่าสนใจ และเข้าใจบทเรียนดีขึ้น

การประเมินผลการสำรวจพบว่า อาจารย์มีความเห็นว่า การออกข้อสอบออกโดยคำนึงถึงการสอนในชั้นเรียนมากที่สุด สำหรับนิสิตมีความเห็นว่า อาจารย์คำนึงถึงสิ่งที่เรียนในชั้นปานกลาง ทั้งอาจารย์และนักศึกษามีความเห็นตรงกันในการเพิ่มอัตราเวลา

¹นันทา วิฑูษิตศักดิ์, "การศึกษาและประเมินผลหลักสูตรวิชาบรรณารักษศาสตร์ระดับ ป.ก.ศ. สูง ชั้นสูง พ.ศ. 2510 (วิชาโท) ในวิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา 2516," (วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร, 2516), 72 หน้า.

เรียนและเพิ่มหน่วยกิต¹

งานวิจัยในคานการติดตามผลการศึกษาอบรม

ในปี พ.ศ. 2518 ณรงค์ ป้อมบุปผา ได้ทำการศึกษาเพื่อติดตามผลการอบรม
 วิชาบรรณารักษศาสตร์สำหรับห้องสมุดโรงเรียน ซึ่งจัดโดยสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย
 ไทย ระหว่างปีการอบรม 2513 - 2518 โดยมีความมุ่งหมายที่จะศึกษาสภาพการปฏิบัติ
 งานของผู้ที่เข้ารับการศึกษามาแล้วว่า ได้นำความรู้ และทักษะที่ได้รับจากการอบรม
 ไปใช้มากน้อยเพียงใด และศึกษาความคิดเห็นของผู้ที่เข้ารับการอบรมที่มีต่อการจัดอบรม
 ในคานต่าง ๆ คือ วิธีการจัดอบรม วิทยากร หลักสูตรการฝึกปฏิบัติ และการทดสอบวัดผล
 ของการอบรม การวิจัยครั้งนี้พบว่าผู้เข้าอบรมมีทั้งระดับต่ำกว่าปริญญาตรี และระดับปริญญา
 ตรี ระดับต่ำกว่าปริญญาตรีมีร้อยละ 58.40 วิธีการเข้ารับการอบรมส่วนใหญ่แสดงความ
 จานงสมัครเข้ารับการอบรม ผู้เข้ารับการอบรมมีความเห็นว่า ระยะเวลาที่จัดอบรมนับว่า
 เหมาะมาก วิทยากรน่าเชื่อถือในคานวุฒิและความรู้ความชำนาญในงานห้องสมุด คาน
 หลักสูตรภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ผู้เข้ารับการอบรมมีความเห็นว่าดีมาก การปฏิบัติงาน
 หลังการอบรม ผู้ที่เข้ารับการอบรมจำนวนร้อยละ 35.12 กลับไปปฏิบัติหน้าที่ครูและบรรณา
 รักษ์ ร้อยละ 16.75 เป็นครูประจำชั้น และทำหน้าที่บรรณารักษ์บางเวลา ร้อยละ
 16.41 ทำงานห้องสมุดเต็มเวลา ร้อยละ 16.41 ทำงานเป็นครูประจำชั้นอย่างเดียว

สิงหาคม 12.60 ปีพิมพ์ 12.60 หน้า 12.60 หน้า 12.60

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹บุญศรี ไพรัตน์, "การประเมินผลหลักสูตรวิชาการใช้ห้องสมุดในระดับ
 ปริญญาตรี," (วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร,
 2516), 52 หน้า.

ร้อยละ 12.60 ปฏิบัติหน้าที่ครูอย่างเดียว¹

สุทิมา สัจจานนท์ ได้ทำการวิจัยเรื่อง การสำรวจสถานภาพการทำงานของ บัณฑิต และมหาบัณฑิต ปีการศึกษา 2507 - 2516 โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาคุณสมบัติ และพื้นความรู้เดิมของบัณฑิต และมหาบัณฑิต แนวโน้มที่นำมาสู่ความสนใจในวิชาบรรณารักษศาสตร์ และอาชีพบรรณารักษ์ สำรวจการทำงานภายหลังการศึกษา ลักษณะและชนิดของงาน สถานภาพในการทำงาน การนำความรู้ที่ได้รับจากแผนกวิชาไปใช้ในการปฏิบัติงาน ปัญหาและอุปสรรคตลอดจนความต้องการในการทำงาน การศึกษาต่อ อบรมหรือ ศึกษานานาชาติ หลังสำเร็จการศึกษา เพื่อรวบรวมทัศนคติตลอดจนข้อเสนอแนะต่อแผนกวิชาใน คานต่าง ๆ จากผลการวิจัยปรากฏว่า บัณฑิตและมหาบัณฑิตส่วนใหญ่เป็นหญิง บัณฑิตมี พื้นความรู้เดิมเหมือนกัน มหาบัณฑิตมีพื้นความรู้ปริญญาตรีทางด้านมนุษยศาสตร์ และเป็น ผู้มาจากวิชาชีพครู

เมื่อสำเร็จการศึกษาแล้วบัณฑิตส่วนใหญ่เข้ารับราชการโดยทำงานในตำแหน่ง บรรณารักษ์ และอาจารย์ทำงานคานห้องสมุด แต่ปัจจุบันได้เปลี่ยนเป็นบรรณารักษ์ สำหรับ มหาบัณฑิตซึ่งส่วนใหญ่เป็นข้าราชการได้กลับไปทำงานในตำแหน่งเดิม คือ บรรณารักษ์ และอาจารย์ทำงานในห้องสมุด ในการประกอบอาชีพบรรณารักษณ์ บัณฑิต 77.78 % และมหาบัณฑิต 84.62 % ให้เหตุผลว่าต้องการใช้ความรู้วิชาชีพที่ได้เรียนมาเพื่อประกอบ อาชีพโดยตรง ปัจจุบันบัณฑิตและมหาบัณฑิต (59.08 % และ 86.67 %) ได้ทำงาน ห้องสมุดวิทยาลัยและมหาวิทยาลัย บัณฑิต 52.99 % ทำงานห้องสมุดอย่างเดียว มหา

¹ณรงค์ บ่อมบุปผา, "การศึกษาเพื่อติดตามผลการอบรม วิชา บรรณารักษศาสตร์ สำหรับบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียน ซึ่งจัดโดยสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย ระหว่างปีการอบรม 2512 - 2518" (วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหา บัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2518), 135 หน้า.

บัณฑิต 53.85 % ต้องสอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ ในการปฏิบัติงานในห้องสมุดประเภทต่าง ๆ บัณฑิตได้นำความรู้ที่ได้จากการศึกษาในแผนกวิชาไปใช้ในการปฏิบัติงานโดยเฉลี่ยปานกลางและน้อย มีความต้องการให้แผนกวิชาจัดกิจกรรมทางวิชาการที่ช่วยเหลือทางวิชาการและการทำงานโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก บัณฑิตและมหาบัณฑิตเห็นว่าแผนกวิชาจัดดำเนินงานต่าง ๆ ได้เหมาะสม ได้ให้ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงหลักสูตรและการดำเนินงานของแผนกวิชาในด้านการปฐมนิเทศผู้สอน การเรียนการสอน การฝึกงาน กิจกรรมส่งเสริมการฝึกอบรมแก่ผู้ศึกษาและคณาจารย์¹

ในปีเดียวกันนี้เอง ลลิตา กิตติประสาร์ ได้ทำการศึกษาเพื่อติดตามผลการปฏิบัติงานของผู้สำเร็จปริญญาการศึกษามหาบัณฑิตวิชาบรรณารักษศาสตร์ และผู้สำเร็จประกาศนียบัตรชั้นสูงวิชาบรรณารักษศาสตร์จาก วิทยาลัยวิชาการศึกษา โดยมีจุดประสงค์ที่จะศึกษาคนคว่าถึงตำแหน่งหน้าที่ และสถานภาพที่ทำงานของผู้สำเร็จปริญญาการศึกษามหาบัณฑิตและประกาศนียบัตรชั้นสูง เพื่อประเมินผลบัณฑิตว่าได้ใช้ความรู้ทางด้านบรรณารักษศาสตร์ในการปฏิบัติงานมากน้อยเพียงใด และเพื่อทราบความคิดเห็นและทัศนคติของผู้บังคับบัญชาหรือนายจ้างที่มีต่อการปฏิบัติงานของบัณฑิต และมหาบัณฑิตทางบรรณารักษศาสตร์

ผลการศึกษาปรากฏว่า ผู้สำเร็จการศึกษาทั้ง 2 ระดับไปปฏิบัติงานในสถานประกอบการศึกษาได้แก่ มหาวิทยาลัย วิทยาลัย และโรงเรียนต่าง ๆ มากกว่าสถาบันอื่น เนื่องจากการขาดกำลังคน จึงต้องปฏิบัติงานมากกว่าหนึ่งหน้าที่ คือ ทำหน้าที่สอนและทำหน้าที่บรรณารักษควบคู่กับงานเบ็ดเตล็ดอื่น ๆ ผู้สำเร็จการศึกษาส่วนใหญ่พอใจที่จะปฏิบัติงาน

¹ ชูติมา สัจจานนท์, "การสำรวจสถานภาพการทำงานของบัณฑิต และมหาบัณฑิต ปีการศึกษา 2507 - 2516" (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2518), 218 หน้า.

ทางบรรณารักษ์ อุปสรรคในการบริหารงานห้องสมุดก็คือ ขาดกำลังคน ต้องให้นักเรียน และนิสิตช่วยงานห้องสมุด การขาดงบประมาณและขาดการประสานงานระหว่างผู้สอน และบรรณารักษ์ บรรณารักษ์จะดำเนินงานทุกอย่าง ผู้บังคับบัญชาพอใจการทำงาน ของผู้สำเร็จประกาศนียบัตรชั้นสูงมากกว่าผู้สำเร็จการศึกษามหาบัณฑิต เนื่องจากผู้สำเร็จ การศึกษาประกาศนียบัตรมีความรู้ดีกว่าผู้ติดต่อก่อนกว่า จึงพยายามทำงานให้ทัดเทียม และ ยินดีทำงานอื่นนอกเหนือจากหน้าที่ที่ตนทำอยู่

ผู้สำเร็จวิชาบรรณารักษศาสตร์ทั้ง 2 ระดับเสนอให้มีการจัดประชุมสัมมนา ระหว่างบรรณารักษ์ห้องสมุดแต่ละประเภท เพื่อทราบแนวทางและแก้ปัญหา¹

มาลินี ประเสริฐวงศ์ ได้ทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการศึกษาและประเมิน หลักสูตรวิชาบรรณารักษศาสตร์ของคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ จุดมุ่งหมาย เพื่อทราบถึงความเหมาะสมของหลักสูตร เนื้อหา และเวลาที่กำหนดไว้ในหลักสูตร ตลอดจน การใช้อุปกรณ์การสอน และการประเมินผลเพื่อทราบถึง ข้อดีและข้อบกพร่อง ของหลักสูตร เพื่อแนะแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรให้เหมาะสมและสอดคล้อง กันทั้งในด้านความมุ่งหมายของเนื้อหาและการกำหนดเวลาเรียน กลุ่มตัวอย่างในการ วิจัยคือ ผู้สอนวิชาบรรณารักษศาสตร์

ผลการวิจัยปรากฏว่า อาจารย์และผู้สำเร็จการศึกษามีความเห็นสอดคล้องกัน ในด้านหลักสูตรว่า มีความเหมาะสมกับความต้องการของสังคม นักศึกษาเข้าใจจุดมุ่ง

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹ลลิตา กิตติประสาร, "การติดตามผลการปฏิบัติงานของผู้สำเร็จปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาบรรณารักษศาสตร์ และผู้สำเร็จประกาศนียบัตรชั้นสูง เฉพาะบรรณารักษศาสตร์จาก วิทยาลัยวิชาการศึกษา ปีการศึกษา 2508 - 2516" (วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2518), 169 หน้า.

หมายและสามารถนำไปปฏิบัติงานได้คือ เนื้อหาวิชานั้นความเห็นโดยเฉลี่ย ทั้งอาจารย์ และนักศึกษามีความเห็นเหมาะสมมาก เนื้อหาวิชาตรงกับความต้องการ วิชาเลือก บังคับเหมาะสมคือ อาจารย์เห็นว่าเวลาที่กำหนดเหมาะสม ส่วนนักศึกษาเห็นว่า ควรเพิ่ม เวลาบางวิชา เนื่องจากเนื้อหาที่มีความสำคัญมาก

เกี่ยวกับการสอน ผู้สอนและผู้เรียนเห็นว่าการบรรยายมาก อุปกรณ์การสอน ใสของจริง ซึ่งช่วยให้เข้าใจและสนใจบทเรียน ในค่านำரா อาจารย์และนักศึกษามีความเห็น ว่า ตำราภาษาไทยมีน้อย ผู้เรียนมีปัญหาในการใช้ตำราภาษาอังกฤษ ในค่านำร่า ประเมินผล ผู้สอนและผู้สำเร็จการศึกษาเห็นสอดคล้องกันว่า ข้อสอบที่ออกถามเพื่อทดสอบ ความเข้าใจและสามารถนำไปใช้มากกว่าความจำ

ภาวะการทำงาน ผู้สำเร็จการศึกษาส่วนใหญ่ทำงานห้องสมุดตำแหน่งบรรณารักษ์ รองลงมาทำงานตำแหน่งอาจารย์ ทำงานอื่นเป็นส่วนน้อย

ความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ผู้เชี่ยวชาญทุกคนมีวุฒิปริญญาโท มีความเห็นเกี่ยวกับ การศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์ว่า มีความเหมาะสมกับสถานภาพทาง เศรษฐกิจและ สังคม ในค่านำร่าสนองความต้องการของสังคมนั้น ทุกคนเห็นด้วย ผู้เชี่ยวชาญเกือบ ทั้งหมด (93.65 %) เห็นด้วยกับการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรี โดยเฉพาะการศึกษา ในคณะศิลปศาสตร์ ผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยกับวิชาต่าง ๆ ในหลักสูตร และเสนอให้เปลี่ยนแปลงบางวิชาให้เหมาะสมยิ่งขึ้น¹

¹ มาลินี ประเสริฐวงศ์, "การศึกษาและประเมินผลหลักสูตรวิชาบรรณารักษ ศาสตร์ของคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์" (วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษา มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2518), 100 หน้า.

ส่วนงานวิจัยเกี่ยวกับการประเมินผลและติดตามผลการศึกษายุทธศาสตร์
 ศึกษาระดับปริญญาโท มีดังนี้คือ

ใน ค.ศ. 1969 ดอกเตอร์มาธา เจน เค แซเชิร์ต (Dr. Martha Jane K Zachert) ได้ร่วมกับแมรี ลู สเตอร์ซา (Mary Lou Stursa) ประเมินผลการอบรมสัมมนาของสมาคมห้องสมุดเฉพาะของอเมริกัน ซึ่งจัดขึ้นที่เมืองมอนทรีออล (Montreal) ในปี ค.ศ. 1969 การสัมมนาครั้งนี้เป็นการสัมมนาเพื่อการศึกษาต่อเนื่อง (Continued education) ของบรรณารักษ์ ซึ่งจัดสัมมนา 4 เรื่องพร้อมกัน ในการอบรมแต่ละเรื่อง กำหนดให้ผู้เข้าร่วมกลุ่ม ๆ ละ 35 คน แต่เนื่องจากมีผู้สมัครเข้าร่วมสัมมนา มากเกินไป จึงแบ่งเรื่องที่ 3, 4 เป็น 2 กลุ่ม

จุดประสงค์ในการประเมินผล เพื่อดูความเหมาะสมของหลักสูตรสภาพการ
 เรียนการสอน และคุณภาพของการสอนเพื่อเป็นแนวทางในการจัดสัมมนาครั้งต่อไป

การประเมินผลนี้ ได้ใช้วิธีการวิจัย 2 วิธี คือ

วิธีที่หนึ่ง ใช้แบบสอบถามส่งไปยังผู้เข้าอบรมสัมมนา 227 คน ได้คำตอบกลับ
 คืนมาร้อยละ 67 ผู้ตอบส่วนใหญ่ทำงานบรรณารักษ์มานานกว่า 6 ปี รองลงมาทำงานนาน
 1 - 3 ปี ผู้ตอบจำนวนน้อยที่สุดทำงานอยู่ในระหว่าง 3 - 6 ปี

วิธีที่ 2 ใช้วิธีสังเกตการณ์ โดยแต่งตั้งสมาชิกจากบัณฑิตวิทยาลัยทางวิชา
 บรรณารักษศาสตร์ให้เป็นผู้สังเกตการณ์ในระหว่างการอบรมสัมมนา จากการสังเกตการณ์
 พบว่า ผู้เข้าสัมมนาส่วนใหญ่เห็นว่า เนื้อหาที่จัดอบรมเหมาะสม แต่ผู้สังเกตการณ์ทั้งหมด
 มีความเห็นกว้างเกินไป ควรปรับปรุงให้แคบลง และให้เนื้อหา มีลักษณะลึกซึ้งยิ่งขึ้น
 การจัดเรื่องสัมมนา คำตอบส่วนใหญ่เห็นว่าเหมาะสม และพอใจในการสัมมนา ผู้สังเกต
 การณ์เห็นพ้องด้วย

ในด้านการเรียนการสอน มีผู้ตอบมากกว่าครึ่งมีความพอใจในอุปกรณ์การสอน ส่วนในด้านการจัดดำเนินงานนั้น ผู้ตอบไม่แสดงความคิดเห็น สำหรับการเลือกเรื่องที่จะลงทะเลเบียนเข้าสัมมนา นั้น มีความยุ่งยาก ถึงแม้จะมีคู่มือลงทะเลเบียนที่มีรายละเอียดเกี่ยวกับเรื่องที่จะสัมมนาอยู่แล้ว ในด้านค่าใช้จ่าย ส่วนใหญ่เห็นว่าควรเสีย 20 ดอลลาร์ รองลงมาเห็นว่าควรเสีย 50 ดอลลาร์ แต่ให้ขยายเวลาออกเป็น 2 วัน มีเพียงรายเดียวที่เห็นว่าควรเสีย 100 ดอลลาร์ ในด้านความสะดวกสบายผู้เข้าสัมมนาพอใจมาก ผู้เข้าสัมมนาส่วนใหญ่มีความเห็นว่าการสัมมนาครั้งนี้ได้ความรู้เพิ่มขึ้น จึงเสนอให้มีการสัมมนาเช่นนี้อีกในอนาคต พร้อมทั้งเสนอเรื่องที่จะสัมมนา มากกว่า 20 เรื่อง และเสนอให้สมาคมมอบวุฒิบัตรให้แก่ผู้เข้าร่วมสัมมนาด้วย¹

ในปี ค.ศ. 1973 คอร์น แมธธอนี คอรัเซ็ทท์ (Corn Matheny Dorsett) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับโครงการอบรมเจ้าหน้าที่ฝ่ายเทคนิคของห้องสมุดต่าง ๆ ในสหรัฐอเมริกา จุดประสงค์เพื่อศึกษาหาความเหมาะสมของการอบรม อันจะเป็นผลให้โครงการพัฒนาสมรรถภาพเจ้าหน้าที่ฝ่ายเทคนิคห้องสมุดให้ดียิ่งขึ้น

ตัวอย่างประชากร คือ ผู้ดำเนินการโครงการฝึกอบรมและบรรณารักษ์ห้องสมุดเมืองต่าง ๆ ที่มีพลเมืองมากกว่าหนึ่งแสนคนขึ้นไป โดยเลือกจากสมุดสถิติสหรัฐอเมริกาในปี 1971 และจากนามานุกรมห้องสมุดอเมริกา ปี 1971 - 1972 แล้วเลือกกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 25 โดยแบ่งกลุ่มตามชนิดของห้องสมุด ส่งแบบสอบถามกลุ่มละ 40 ฉบับ

ผลการวิจัยพบว่า บรรณารักษ์ร้อยละ 84.85 เห็นว่า โครงการอบรมเจ้าหน้าที่

¹ Martha Jane K. Zachert and Mary Lou Stursa, "Continuing Education for Evaluation of S.L.A.'s 1969 Seminar," Special Librarian 60, 9 (November 1969) : 616 - 617.

ฝ่ายเทคนิค หอสมุดสามารถช่วยพัฒนาสมรรถภาพของเจ้าหน้าที่หอสมุดให้สูงขึ้น และ จะช่วยให้เจ้าหน้าที่หอสมุดสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพตามลักษณะวิชาชีพบรรณารักษ์ ผู้เข้อบรมเห็นว่าไม่ควรจำกัดระดับชั้นของผู้เข้ารับการอบรม บรรณารักษุรยละ 15.15 มีความเห็นว่า เจ้าหน้าที่ฝ่ายเทคนิคที่มีวุฒิระดับปริญญาตรีลงมา จะฝึกปฏิบัติตามโครงการนี้ได้ผลดี

ในค่านหลักสูตร บรรณารักษุรยหอสมุดทุกประเภทมีความเห็นว่า หลักสูตรและเวลาที่ใช้ในการอบรมภาคปฏิบัตินั้นเหมาะสม แต่ภาคทฤษฎีนั้นมีความเห็นแตกต่างกันอยู่บ้างใน ค่านความเหมาะสมระหว่างความรู้ทางภาคทฤษฎี ความรู้พื้นฐาน และการฝึกปฏิบัติ

ในค่านวุฒิของผู้ดำเนินการอบรมเป็นผู้ที่มีวุฒิขั้นต่ำระดับปริญญาโทนั้น บรรณารักษุรยหอสมุดทุกประเภทเห็นว่าเหมาะสม¹

จี เอ็ดวอร์ด อีแวนส์ (G. Edward Evans) ได้ทำการศึกษาวิจัยโดยการสัมภาษณ์บุคคลที่อยู่ในวงการหอสมุดของกลุ่มประเทศสแกนดิเนเวีย 87 คน เกี่ยวกับโครงการอบรมที่จัดเพื่อบรรณารักษุรยและเจ้าหน้าที่หอสมุดของประเทศเหล่านี้ จากการศึกษาวิจัยพบว่า ผู้ผ่านการอบรมได้นำความรู้ และทักษะที่ได้รับจากการอบรมไปใช้ในการปฏิบัติงานน้อย วิทยากรจำนวนมากมีประสบการณ์ในงานหอสมุดไม่พอเพียง

หลักสูตรการอบรมขาดความรู้พื้นฐานในงานหอสมุด การจัดค่านงานอบรมได้แบ่งการอบรมออกเป็นการอบรมเจ้าหน้าที่หอสมุดประชาชน และเจ้าหน้าที่ของสถาบัน

¹Corn Matheny Dorsett, "Library Assistants a Survey of Training Program and Employment in Selected Libraries," Dissertation Abstracts International 33, 7 (January 1973) : 3684 A.

การศึกษา สำหรับการประสานงานของเจ้าหน้าที่แต่ละฝ่ายไม่ใคร่ร่วมมือกันอย่างเต็มที่¹

ค.ศ. 1975 เอฟ ดับบลิว แลนแคสเตอร์ (F. W. Lancaster) ได้ประเมินผลการสอนเกี่ยวกับการประมวลข้อมูลด้วยเครื่องจักรกลประจำปี ครั้งที่ 11 ซึ่งจัดขึ้นโดยบัณฑิตวิทยาลัย แผนกวิชาบรรณารักษศาสตร์ ตั้งแต่วันที่ 28 เมษายน ถึงวันที่ 1 พฤษภาคม ค.ศ. 1971 ประเมินผลด้วยการส่งแบบสอบถามให้แก่บรรณารักษ์ที่เข้ารับการอบรม 140 คน ได้รับแบบสอบถามคืน 79 ราย เหตุผลในการเข้าร่วมอบรมนั้น ผู้ตอบ 42 รายต้องการได้ความรู้เกี่ยวกับการใช้คอมพิวเตอร์ 23 รายต้องการพบปะสังสรรค์กับผู้ที่มีอาชีพเดียวกัน ผู้เข้ารับการอบรมมีความเห็นว่า การดำเนินการอบรมนี้บรรลุถึงวัตถุประสงค์ ส่วนใหญ่พอใจมากเกี่ยวกับเนื้อหาที่อบรมและการจัดดำเนินการ เห็นว่ามีคุณค่าต่อการทำงานในคานนี้ มีข้อเสนอแนะหลายประการคือ ต้องการเพิ่มเวลาและจัดให้มีการอภิปรายอย่างเป็นกันเอง โดยจัดให้เป็นกลุ่มเล็ก ๆ ผู้เข้ารับการอบรมต้องการเอกสารประกอบการศึกษา โดยเฉพาะถ้าจัดให้มีการอบรมครั้งต่อไป ก็ต้องการเอกสารล่วงหน้า ในคานจำนวนผู้เข้าอบรมนั้นควรจะไม่เกิน 150 คน การประเมินผลนี้เป็นประโยชน์ในการจัดอบรมต่อไป ผู้ทำวิจัยเรื่องนี้เสนอให้มีการประเมินผลเปรียบ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
002676
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹G. Edward Evans, "An American's View of Nordic Education Program for Library Personnel," Library and Information Science Abstract 4 : 175 (July - August 1974. Citing Scandinavian Public Library Quaterly 7 (1) : 2 - 15, 1974)

เทียบการอบรมซึ่งจะจัดขึ้นในปีต่อไปด้วย¹

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการดำเนินงาน จัดอบรมบรรณารักษ์ห้องสมุดเฉพาะของสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย วิธีการและเหตุจูงใจที่ผู้ผ่านการอบรมสมัครเข้ารับการอบรม
2. เพื่อสำรวจจำนวนผู้ผ่านการอบรมที่กลับไปปฏิบัติงาน และติดตามผลการทำงานห้องสมุด
3. เพื่อสำรวจการนำความรู้และทักษะที่ได้รับจากการอบรมไปใช้ในการปฏิบัติงาน
4. เพื่อสำรวจความคิดเห็นของผู้ผ่านการอบรมจากสมาคมฯ เกี่ยวกับการดำเนินงานอบรม
5. เพื่อศึกษาปัญหาของผู้ผ่านการอบรม ขณะเข้ารับการอบรมเพื่อหาแนวทางและข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไข ในการดำเนินงานของสมาคมฯ
6. เพื่อศึกษาถึงความเหมาะสมเกี่ยวกับหลักสูตรในการอบรม

¹F.W. Lancaster, "Report on The Evaluation of the Eleventh Annual clinic on Library Applications of Data Processing, University of Illinois, May 1974," in UNISIST Guidelines for the Evaluation of Training Course, Workshop and Business in Scientific and Technical Information and Documentation (Paris : Unesco 1975 , Appendix 5 pp.1 - 7)

ขอบเขตของการวิจัย

ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ คือ ผู้ผ่านการอบรมห้องสมุดเฉพาะของสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยในระหว่าง พ.ศ. 2512 - 2519 รวมทั้งหมด 7 รุ่น จำนวน 367 คน และวิทยากรที่สอนในการอบรมบรรณารักษ์ห้องสมุดของสมาคมฯ 36 คน รวมตัวอย่างประชากรที่อยู่ในขอบเขตการประเมินผล 403 คน

ข้อตกลงเบื้องต้น

1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามที่เชื่อถือได้ วัดได้ตรงตามวัตถุประสงค์ เนื่องจากได้ให้อาจารย์ที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบแล้ว
2. คำตอบที่ได้รับจากผู้ตอบแบบสอบถามทุกคน ถือว่าเป็นความจริงเชื่อถือได้

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ศึกษาบทบาทของสมาคมห้องสมุดแห่งชาติของอเมริกาและอังกฤษที่มีต่อการศึกษาอบรมวิชาบรรณารักษศาสตร์ กับสมาคมห้องสมุดสิงคโปร์ มาเลเซีย และญี่ปุ่น การพัฒนาการศึกษาอบรมวิชาบรรณารักษศาสตร์ของประเทศไทย และสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย โดยการค้นคว้าจากหนังสือวารสารและสิ่งพิมพ์อื่น ๆ
2. ติดตามผลของการอบรมบรรณารักษ์ห้องสมุดเฉพาะของสมาคมห้องสมุดฯ โดยวิธีการออกแบบสอบถามซึ่งส่งโดยทางไปรษณีย์หรือด้วยตนเองไปยังผู้ผ่านการอบรมตั้งแต่ พ.ศ. 2512 - 2519 จำนวน 367 คน สำหรับวิทยากรใช้วิธีการสร้างแนวคำถามสัมภาษณ์และไปสัมภาษณ์ด้วยตนเอง 36 คน โดยรวบรวมรายชื่อวิทยากรจากรายสอนที่จัดอบรมในแต่ละปีของสมาคมฯ และสอบถามแหล่งที่ทำงานของวิทยากรที่ร่วมงานด้วย เพื่อให้ได้สถานที่ติดต่อที่แน่นอนที่สุด เพื่อขอสัมภาษณ์ได้
3. การเก็บรวบรวมข้อมูลได้ให้ผู้ตอบส่งแบบสอบถาม ซึ่งติดแสตมป์และเจ้าหน้าที่ของถึงผู้รับ พร้อมทั้งจะส่งคืนมายังผู้ทำการวิจัยโดยทางไปรษณีย์

4. นำข้อมูลที่ได้รับการสอบถามมาวิเคราะห์ โดยคิดค่าตอบเป็นร้อยละ และหาน้ำหนักค่าตอบเกี่ยวกับอุปสรรค และปัญหาโดยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

$$\text{โดยใช้สูตร } P = \frac{f}{N} \times 100$$

$$\bar{X} = \frac{\sum fX}{N} \quad 1$$

$$\text{และ } S.D. = \sqrt{\frac{\sum fX^2}{N} - \left(\frac{\sum fX}{N}\right)^2} \quad 2$$

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย

ข้อมูลต่าง ๆ รวมทั้งข้อความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้ผ่านการอบรมและวิทยากร จะเป็นแนวทางวิเคราะห์ปรับปรุงการดำเนินงานของสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย ปรับปรุงหลักสูตรและวิธีการอบรมให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น อันเป็นประโยชน์ต่อผู้เข้ารับการอบรมครั้งต่อไป

ข้อจำกัดในการวิจัย

ผู้ผ่านการอบรม ส่วนมากไม่ได้ติดต่อเกี่ยวกับสมาคมหลังจากการอบรมไปแล้ว ทั้งไม่สามารถจดจำความรู้ และรายละเอียดต่าง ๆ ที่ได้รับการอบรมทั้งหมด จึงเป็นเหตุให้หลายคนไม่ตอบคำถาม ข้อมูลที่ได้จึงอาจไม่สมบูรณ์

¹ ประคอง กรรณสูต, สถิติศาสตร์ประยุกต์สำหรับครู, พิมพ์ครั้งที่ 3. (พระนคร: ไทยวัฒนาพานิช, 2517), หน้า 41.

² เรื่องเดียวกัน, หน้า 51.

นิยามคำต่าง ๆ ที่ใช้ในการวิจัย

ห้องสมุดเฉพาะ หมายถึง ห้องสมุดที่ตั้งกักอยู่ในกระทรวง ทบวง กรม กอง ห้องสมุดของมหาวิทยาลัย รัฐวิสาหกิจ องค์การธุรกิจ ธนาคาร สมาคมวิชาชีพ องค์การระหว่างประเทศ เป็นต้น ห้องสมุดเฉพาะนี้มีหน้าที่จัดเก็บรวบรวม หนังสือ จุลสาร วารสาร และเอกสารต่าง ๆ วัสดุย่อส่วน และโสตทัศนวัสดุบางสาขาวิชา¹ ที่จำเป็นต้องใช้ในการปฏิบัติงานของสถาบันนั้น ๆ และนำมาจัดจำแนกเอกสารเหล่านั้นให้อยู่ในระบบที่สามารถนำมาให้บริการอย่างสะดวกและรวดเร็ว ตลอดจนจัดให้มีบริการข้อสนเทศ อย่างมีประสิทธิภาพ

บรรณารักษ์ หมายถึง บุคคลากรห้องสมุดที่มีวุฒิทางบรรณารักษศาสตร์ ชั้นต่ำระดับอนุปริญญา (โดยจบปริญญาตรีสาขาใดสาขาหนึ่งก่อนแล้วมาศึกษาต่อบรรณารักษศาสตร์) ทำหน้าที่ด้านบริหาร เทคนิค บริการ และงานอื่น ๆ ที่ต้องใช้ความรู้ทางบรรณารักษศาสตร์ในการปฏิบัติงาน ให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ได้วางไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

เจ้าหน้าที่ห้องสมุด หมายถึง บุคคลากรอื่น ๆ ที่ทำงานประจำอยู่ในห้องสมุด เช่น ทำหน้าที่เสียบน พนักงานพิมพ์ดีด ทำหน้าที่บริการจ่าย - รับ เขียนสัน เตรียมหนังสือเก็บหนังสือขึ้นชั้น เป็นต้น

การอบรม หมายถึง กระบวนการที่จะทำให้ผู้ปฏิบัติงานได้รับความรู้ทางด้านวิชาการ (Knowledge) มีทักษะ (Skill) และทัศนคติ (Attitude) ที่จะนำความรู้ไปใช้ให้บังเกิดผลในการปฏิบัติ

¹ สุทธิลักษณ์ อัมพันวงศ์, "ห้องสมุดเฉพาะ," บรรณารักษศาสตร์ ภูมิหลัง (กรุงเทพมหานคร : แผนกบรรณารักษศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2520), หน้า 113.

การวัดผล หมายถึง วิธีการที่จะสามารถหาผลของการสอน การเรียน ว่าผู้เรียนมีความรู้ตรงตามจุดประสงค์เพียงใด การวัดผลอาจวัดได้หลายวิธี การสอบเป็นการวัดผลวิธีหนึ่ง

การติดตามผล หมายถึง การตรวจสอบผลงานเป็นระยะ ๆ ว่าการปฏิบัติงานนั้นถูกต้องตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่

การประเมินผล หมายถึง การประเมินค่าโดยส่วนรวมของผลงาน ซึ่งอาศัยผลของการวัดผล และการติดตามผลเป็นหลัก

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย